

آنجلوتی هم نمی فهمه!

سندروم «منتقد بیرون از گود» ناشی از توهم دانایی و متاثر از رونق شبکه‌های اجتماعی است که زمینه ابراز عقیده را

برای همه در زمینه‌های مختلفی مثل پزشکی، ورزش، هنر، سیاست، اقتصاد، روان‌شناسی و... فراهم می‌کند و نتیجه آن

اظهار نظر های نسنجیده اما قطعی افراد در چند زمینه مختلف است؛ بدون آن که نسبت به ابعاد هیچ کدامش اشراف داشته باشند

سید مصطفی صابری | روزنامه‌نگار

پرونده

حین تماشای یک فیلم کلاسیک، دوستم از هیچکاک انتقاد کرد و گفت این نما نشان می‌دهد او درست سینما را نشناخته! چند وقت قبل که تیم منچستر سیتی خوب نتیجه نمی‌گرفت خیلی‌ها درباره اشتباهات پپ گواردیولا در ترکیب تیم نقدهایی داشتند؛ از همان جنس نقدهایی که چندوقتی است در تمام دنیا از کار لوآنجلوتی مری پرافتخاررئال می‌شود. فراتر از سینما و فوتبال، در خیلی از حوزه‌ها شاهد این موضوع هستیم، از اقتصاد بگیرد تا سیاست، روان‌شناسی و... همیشه یک‌سری منتقد بیرون گود هستند که می‌توانند خیلی راحت دیگران را نقد کنند. هر چند ممکن است هیچکاک و آنجلوتی هم بی‌اشتباه نباشند؛ اما قطعاً در یک روندی بهترین‌ها در کار خودشان محسوب می‌شوند و نقد آن‌ها توسط آدم‌هایی که تخصص چندانی ندارند عجیب به نظر می‌آید. این رفتار آشنا و پرتکرار به وضعیتی اشاره دارد که روان‌شناسان آن را سندروم «منتقد بیرون گود» نامیده‌اند. سندرومی که نشان می‌دهد بسیاری از ما، حتی بدون داشتن تخصص یا تجربه کافی، خیلی راحت در نقش منتقد وارد می‌شویم و باور داریم دانش و توانایی‌مان از متخصصان واقعی در همان زمینه‌ها بیشتر است. این پدیده دلایل زیادی دارد؛ از توهم دانایی گرفته تا تأثیر فضای مجازی که همه را به ابراز نظر ترغیب می‌کند. اما پیامدهای این رفتار چه هستند؟ وقتی افرادی که هیچ تجربه‌ای در یک زمینه ندارند، شروع به نقد کرده و خود را شایسته‌تر از متخصصان می‌دانند، نتیجه چه خواهد شد؟ همه‌گیری این رفتار باعث کاهش کیفیت بحث‌های اجتماعی، تخریب اعتماد عمومی به تخصص و حتی مانع شدن از رشد تفکر عمیق و حرفه‌ای می‌شود. در این پرونده به بررسی این سندروم و ابعاد مختلف آن می‌پردازیم. می‌خواهیم بدانیم چرا این رفتار در جامعه تا این حد رایج شده، چگونه زندگی فردی و جمعی ما را تحت تأثیر قرار می‌دهد و از همه مهم‌تر، چه کارهایی می‌توانیم انجام دهیم تا یاد بگیریم بهتر فکر کنیم و نقدهای عمیق‌تر و حرفه‌ای‌تری داشته باشیم. در این سفر منحصر بفرد به اعماق توهم دانایی و بازنگری در یقین‌های ساده‌انگاران به ما همراه شوید.

منتقد بیرون گود کیست؟

بسیاری از ما بدون این‌که بدانیم در زمینه‌های مختلف منتقدی بیرون از گود محسوب می‌شویم که با اظهار نظرهای سطحی اما قاطع پیامدهای ناخوشایندی را در زندگی فردی و اجتماعی تجربه می‌کنیم. سندروم «منتقد بیرون گود» به پدیده‌ای اشاره دارد که در آن افراد، بدون دانش یا تجربه کافی، با اعتماد به نفس کامل درباره مسائل پیچیده اظهار نظر می‌کنند. این رفتار ریشه در یک سوگیری شناختی به‌نام اثر «دانینگ/کروگر» دارد. بر اساس این نظریه، افرادی که در حوزه‌ای دانش اندکی دارند، گمان می‌کنند که در آن حوزه متخصص هستند، در حالی که افراد واقعی متخصص معمولاً نسبت به محدودیت دانش خود آگاه‌تر هستند و با تردید بیشتری سخن می‌گویند. ناگفته‌نماند وقتی درباره این موضوع صحبت می‌کنیم منظورمان این نیست که طرفدار یک تیم باید همیشه نسبت به نتیجه تیمش راضی باشد یا حتی این را که بگوید از فلان فیلم خوش نیامده، ندارد. بلکه بحث برسر نقد جدی و قاطع بدون تخصص لازم است.

یک پدیده آشنا در زندگی روزمره

سندروم «منتقد بیرون گود» در زندگی روزمره بیش از آنچه تصور کنیم، رایج است. در فضای مجازی یا حتی دورهمی‌های خانوادگی، همواره کسانی را می‌بینید که به راحتی درباره موضوعات تخصصی نظر می‌دهند؛ از انتخاب اشتباه تاکتیک‌های آنجلوتی و گواردیولا در فوتبال گرفته تا تحلیل‌های غیر کارشناسی درباره سیاست‌های اقتصادی یک کشور. برای فرد درگیر سندروم منتقد بیرون گود، بهره بردن از تجربه عینی یا آگاهی جامع از موضوع

چندان مهم نیست؛ تنها داشتن یک «احساس صلاحیت» کافی است تا قاطعانه درباره موضوعات مختلف صحبت کند.

چرا این رفتار خطرناک است؟

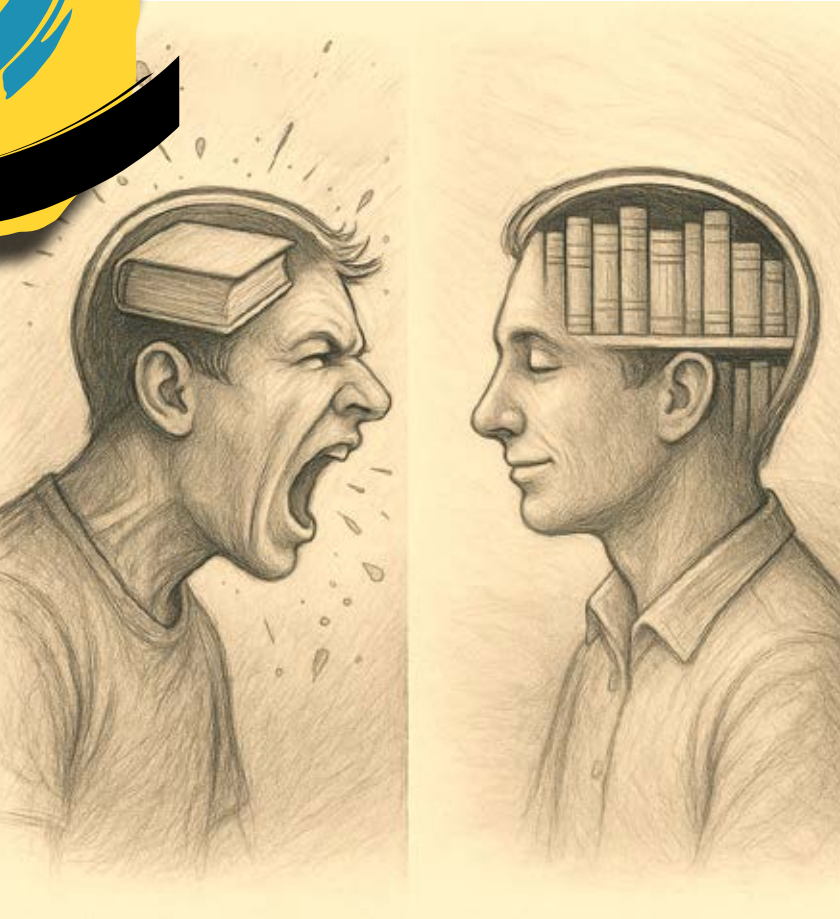
ظاهر چنین رفتارهایی شاید سرگرم‌کننده باشد، اما خطرات زیادی به همراه دارد. برای مثال، در حوزه پزشکی و روان‌شناسی، شاهد هستیم که افراد بدون داشتن دانش کافی، توصیه‌هایی را می‌دهند که می‌تواند تأثیرات جبران‌ناپذیری بر سلامت روان یا جسم دیگران داشته باشد. یا در

«منتقد بیرون گود»، این‌جا، اون‌جا، همه‌جا!

فوتبال بهترین فرصت فوتبال همیشه محلی جذاب برای نمایش سندروم «منتقد بیرون گود» بوده است. از هواداران خانگی گرفته تا خبرنگاران تازه‌کار، همه حس می‌کنند که ترکیب تیم، تاکتیک‌های مربی یا حتی انتخاب بازیکنان، قابل نقد است.

نولان که فیلم ساز نیست در دنیای سینما، مسئله حتی جالب‌تر است. به‌عنوان مثال، ممکن است کسی که فقط چند فیلم پرفروش دیده، کارگردان‌هایی مانند هیچکاک یا نولان را زیر سوال ببرد. این منتقدان معمولاً عناصر تکنیکی فیلم، نظیر طراحی صحنه یا روایت سینمایی را نادیده می‌گیرند و نقدهای ساده‌انگارانه‌ای را مطرح می‌کنند. یک نمونه ملموس، حمله کاربران فضای مجازی به برخی کارگردان‌های مشهور به دلیل سخت‌فهم بودن فیلم‌هایشان است. این افراد به جای تلاش برای درک لایه‌های مفهومی اثر، صرفاً همان سطحی‌ترین برداشت‌های خود را معیار نقد قرار می‌دهند.

منتقد در سیاست و اقتصاد در سیاست، نقدها اغلب با ساده‌انگاری درباره مسائل پیچیده همراه است. مثلاً برخی افراد ممکن است تصمیمات کلان دولتی یا سیاست خارجی کشوری را نقد کنند و پیشنهادهایی بدهند که نه تنها غیر عملی است، بلکه هیچ درکی از تبعات آن وجود ندارد. این ساده‌انگاری به‌ویژه در فضای اقتصادی دیده می‌شود؛ افراد بدون هیچ سابقه‌ای در اقتصاد یا مدیریت مالی می‌توانند برای مسائل کلان کشور راه‌حل‌های سطحی و بی‌پایه ارائه کنند. این نوع نقدها که معمولاً در شبکه‌های

سیاست، وقتی نظرات سطحی به شکل قاطع و بدون هیچ تردیدی درباره مسائل مختلف توسط افرادی غیر متخصص بیان می‌شود، این نظرات می‌تواند به آشفتگی در فضای اطلاعاتی عمومی منجر شود. در چنین شرایطی، مرز بین نقدهای علمی و نظرات شخصی ناآگاهانه به تدریج از بین رفته و اعتماد عمومی به نهادهای متخصص کمرنگ‌تر می‌شود.

رابطه با شبکه‌های اجتماعی

چرا افراد متوجه سندروم منتقد بیرون گود

در خودشان نیستند؟

توهم دانایی یکی از اصلی‌ترین دلایلی که افراد متوجه گرفتار شدن در سندروم «منتقد بیرون گود» نمی‌شوند، توهم دانایی ناشی از اثر «دانینگ کروگر» است. این اثر روان‌شناختی نشان می‌دهد که افراد با دانش محدود معمولاً توانایی ارزیابی دقیق سطح دانش خود را ندارند. در نتیجه، آن‌ها با اعتماد به نفس بالا درباره مسائل پیچیده اظهار نظر می‌کنند، در حالی که قادر به درک عمق موضوع و پیچیدگی‌های آن نیستند. از طرف دیگر، افراد واقعاً متخصص، چون نسبت به محدودیت‌های دانش و تجربه خود آگاه هستند، به‌طور معمول در بیان نظرانشان محتاط‌تر عمل می‌کنند. این تضاد می‌تواند باعث شود که فرد گرفتار سندروم، حتی تردیدی نسبت به سطح تخصص خود احساس نکند.

فضای مجازی و لذت دیده

شدن شبکه‌های اجتماعی نقش بسیار پررنگی در پنهان کردن این سندروم دارند. وقتی فرد مطلبی منتشر می‌کند و با لایک‌ها و کامنت‌های حمایتی مواجه می‌شود، احساس می‌کند دیدگاهش معتبر و قابل‌انکاست. از طرفی هر چه حرفش توأم با نقد جدی‌تر باشد خاص‌تر به نظر رسیده و تأیید بیشتری از دیگران می‌گیرد. این بازخوردهای مثبت، فارغ از واقعی بودن یا تخصصی بودن آن‌ها، نوعی «ایگوی دیجیتال» در فرد ایجاد می‌کند که خودآگاهی او

ZENDEGI-SALAM

ضمیمه روزنامه خراسان

سه شنبه ۱۶ اردیبهشت ۱۴۰۴
۸ دی القعدہ ۱۴۴۶ • ۶ می ۲۰۲۵
شماره ۲۱۷۶۱

۲۹۸۰

چگونه از سندروم منتقد بیرون گود

پیشگیری کنیم؟

تصور این که ما درگیر این موضوع نیستیم خودش یک خطای شناختی بزرگ محسوب می‌شود؛ شاید ما به شدت خیلی‌ها منتقد بیرون از گود نباشیم، اما کمتر کسی است که چنین تجربه‌ای نداشته باشد و بی‌نیاز باشد از دانستن راه‌های پیشگیری از آن که در ادامه مرورشان می‌کنیم:

۱. شناخت پیچیدگی‌های جهان تخصصی

یکی از عوامل مهم در بروز سندروم «منتقد بیرون گود»، ناآگاهی از میزان پیچیدگی موضوعات تخصصی است. برای پیشگیری، ضروری است آموزش‌هایی عمومی درباره این که هر حوزه تخصصی چقدر دانش و تجربه می‌طلبد، افزایش یابد. این موضوع می‌تواند از مدارس و دانشگاه‌ها شروع شود و حتی از طریق رسانه‌ها و فضای مجازی گسترش پیدا کند. وقتی افراد درک بهتری از عمق و سختی مسائل داشته باشند، به‌طور طبیعی در هنگام نقد محتاط‌تر خواهند بود.

۲. بازخوانی باورها به عنوان یک ارزش

یکی از دلایل ریشه‌ای بروز این سندروم، عدم تمایل افراد به بازنگری در باورها و نظرات شخصی است. در حالی که پذیرش اشتباه و یادگیری مجدد، نشانه‌ای از قدرت فکری و رشد است، بسیاری از افراد بازنگری در باورهایشان را ضعف یا شکست تلقی می‌کنند. برای تغییر این نگرش، باید فرهنگ بازفکری و انعطاف‌پذیری در باورها ترویج داده شود. افراد باید بیاموزند که تغییر نظر خود یا گفتن «نمی‌دانم» در برابر یک موضوع نشانه‌ای از بلوغ ذهنی است.

۳. تقویت مهارت نقد علمی و منطقی

نقد زمان‌سازنده و مؤثر خواهد بود که بر پایه اصول و چارچوب‌های مشخص ارائه شود. یکی از مؤثرترین گام‌های پیشگیری از سندروم، آموزش مهارت نقد است: از نحوه جمع‌آوری اطلاعات معتبر و تحلیل مستدل تا ارائه نظرانی که به بحث سازنده منجر شود. این فرایند می‌تواند به افراد کمک کند که به جای اظهار نظر سریع و سطحی، تفکر عمیق و نقدی آگاهانه داشته باشند.

۴. پرسشگری از خود

پیش از این که نقدی را مطرح کنید، چند سوال کلیدی از خود بپرسید: «چه مقدار دانش یا اطلاعات معتبر درباره این موضوع دارم؟» «آیا دیدگاه من بر اساس تحقیق و منطق است یا صرفاً بر داشت سطحی دارم؟»

۵. مطالعه و تحقیق پیش از نقد کردن

یکی از بهترین راه‌ها برای مطرح کردن نظرات سازنده‌تر، اختصاص کمی زمان برای تحقیق و مطالعه است. پیش از نقد، منابع مختلف (به‌ویژه منابع علمی و معتبر) را بررسی کنید تا بتوانید به جای ابراز نظر سطحی، تحلیل‌های مستند و دقیق‌تری ارائه دهید.

۶. درک زوایای دیگر ماجرا

گاهی اوقات، یکی از دلایل نقدهای غیرمنطقی، ناتوانی در دیدن مسائل از دیدگاه طرف دیگر است. برای رسیدن به تعادل، تلاش کنید دیدگاهی را که در مخالفت با نظر شماست بهتر درک کنید. اگر درباره یک فیلم نقد دارید، مثلاً مصاحبه یا یادداشت کارگردان آن را بخوانید. در مسائل اجتماعی یا اقتصادی هم تلاش کنید استدلال‌های متخصصانی را که دیدگاه متفاوتی دارند جدی بگیرید.

۷. تمرین پذیرش ندانستن

پذیرش این واقعیت که ما نمی‌توانیم همه چیز را بدانیم، قدم بزرگی در جلوگیری از نقد سطحی و اشتباه است. گاهی بهترین واکنش به یک موضوع این است که به صراحت بگوییم «من نمی‌دانم» یا «دانش کافی ندارم که درباره این موضوع اظهار نظر کنم.» این نشان دهنده اعتماد به نفس و رشد فکری است.

۸. سواد رسانه در استفاده از شبکه‌های اجتماعی

شبکه‌های اجتماعی به سادگی می‌توانند بستری برای تشدید این سندروم شوند. هنگام استفاده از این پلتفرم‌ها، از بازنشر یا نقد موضوعات بدون تحقیق خودداری کنید. به علاوه، نظراتی که صرفاً برای جلب توجه یا تعاملات دیجیتال ارائه می‌شوند، نه تنها مفید نیستند، بلکه می‌توانند به گسترش این فرهنگ نادرست کمک کنند. بر این اساس، مدیریت رفتار مجازی و محتوای منتشر شده در این فضا از اهمیت بالایی برخوردار است.

۹. تشویق دیگران به نقد مسئولانه

تغییر فرهنگ نقد در جامعه، نیازمند تلاش جمعی است. وقتی در مکالمات یا شبکه‌های اجتماعی با نقدهای سطحی مواجه می‌شوید، به جای برخورد تخریبی با فرد نقدکننده، تلاش کنید که او را به تفکر و تحقیق دعوت کنید. با مهربانی پرسش‌هایی مطرح کنید که او را به بررسی عمیق‌تر موضوع وادار کند.